

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap reggel.

Előfizetés	egész évre	12 korona.	Kiadóhivatal: Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírángyár r. t. — Szerkesztőség irodája ugyanott. Hirdetéseket és előfizetéseket fölvesz FÖLDES EDE könyvkereskedő, a kiadó megbízottja. Hirdetés ára ☐ centiméterenként 6 fill. Többszöri hirdetés árkedvezményben részesül. Nyilttér sora 40 fillér.	Budapesti hirdetések kizárólagos felvétele milliméter-árszabás szerint a Leopold Gyula Videki Lapok Központi Hirdetési Osztályában Budapest, VII., Erzsébet-körút 41. sz.
	fél évre	6 „		
	negyed évre	3 „		
Egyes szám ára 12 fillér.				

Hogy is van az a nóta?

Folyó hó hatodik napján Beck miniszterelnök sürgős ügyben szót kért az osztrák parlamentben. S mikor a szót megadták neki: vakmerő kirohanást intézett Magyarország ellen. Azt mondta, hogy nem tűri azokat a módosításokat, melyeket a magyar képviselőház bizottsága a svájci szerződésen tett. Nem tűri — azt mondja — és tiltakozik; mert a magyar kormány az osztrák minisztérium engedelmet és hozzájárulását e módosításokhoz nem eszközölte ki, sőt ki sem kérte. S végül hozzátette nagy gaudium között, hogy az osztrák kormány ennél fogva semmisen tekinti a Széll-Körber kiegyezését. Vagyis a mi a Széll Kalmán kiegyezésében Magyarországra nézve értékes gazdasági vívmány volt, az nekünk többé jogilag ki nem ár. S ha újra meg akarjuk szerezni, új harcra kell érette kelünk s új árat kell érette fizetnünk.

A magyar kormány csak annyi módosítást tett a svájci szerződésen, a mennyi kidomborítja ugyan a vámközösséget, de e mellett megfelel az önálló vámterület jogi állapotának is. S e miatt az ártatlan formalitás miatt kidobtak minket a Széll kiegyezésének gazdasági előnyeiből.

Hogy az osztrák miniszterelnök ezért visszavonta az összes kiegyezési javaslato-

kat: az, bár gazdasági szempontból is nagy kár mireánk, de politikai tekintetben valószínűs megalázása a magyar államnak.

Micsoda impertinencia azt követelni, hogy a magyar kormány az osztrák engedelmet kunyorálja a módosításhoz? Hiszen álló nyolcz esztendeje az önálló vámterület jogi állapotában vagyunk. Tehát Széll 1899. évi törvénye, mely csupán a viszonyosság fenntartására kötelez bennünket: teljesen ránk bizza, hogy ezt milyen formában akarjuk megselekedni. Mi ugy nevezhetjük el e tariffát és vámterületet, a hogy nekünk tesszik; Ausztriának abba semmi beleszólása nincs. Csupán az ellen lehetne kifogása, ha Magyarország megszegné a vámközösség tényleges állapotát. Ilyen pedig nem történt. Az osztrák a mi ártatlan közjogi érzékenységünket arra használta fel, hogy a Széll-kiegyezés gyékényét egyetlen mozdulattal kirántotta lábunk alól. Hogy is hangzik az a nóta? Nagyobb igazsága van, mint bármikor volt. Mégis hunczut a nemet.

Biztosra vehetjük, hogy ismét becsapnak bennünket. A hogy mi ismét jogászokdnoi kezdettünk, fölibénk kerültek. Az osztrák perfidiának csak egy módon lehet útjába állani. Fel kell állítani a vámsorompókat, mert az alkudozással csak veszíthetünk.

Még tovább is paczkáznak velünk?

Országgyűlés.

Tiz napi szöfécsérlés után eljutottunk végre oda, hogy a fölrát általános vitája f. hó 10-én véget ért. Az utolsó nap felszólt br. Bánffy Dezső, ki fejtegetése kapcsán konstataulta, hogy a magyar nemzet és a nemzetiségi képviselők között a megértés föltétlenül kizártnak tekinthető, mert a nemzetiségi a magyar nemzeti állammal a poliglott alakulást állítják szembe, amit a magyarok soha meg nem engedhetnek.

Mi — ugymond — jogállamot tartunk fenn, de csak abban a mértékben, amint a nemzeti állameszme integritása azt megengedi. A dinasztia érdeke is az, hogy itt kifejlődjen és megszilárduljon az egységes nemzeti állam, mert Ausztria élő példáját szolgáltatja annak, melyet szeparatiztikus törekvések széttagoltta tesznek. A nemzetiségi képviselők viselkedéséből meggyőződhetett mindenki, hogyha Szent István birodalmát a második évezredben is fönn akarjuk tartani, akkor nem elég magyaroknak lennünk, hanem a legmesszebbmenő határig sovínisztáknak kell lennünk.

Az általános vita végén szólásra emelkedett Wekerle Sándor miniszterelnök. Az egész Ház rendkívüli érdekűddéssal tekintett e felszólalás elé s különösen a nemzetiségeken vett erőt az izgatottság és ideges-

TÁRCZA.

A nemzeti nagyság alapja.

— A „Közérdek” eredeti tárczája. —

Mikor Cronaca, az építőmester, kiegészítette a Storrri-palotát a híres koronapárkánnyal, a magasztalásokra szerényen felelte, hogy érdekesebb az ő munkájánál a pillérek egy-egy sarkkötője is, mert hiszen az övé csak dísz, de a szilárd szerkezet azokon a sarkkötőkön nyugszik.

Mikor egy-egy ország nagy jelene, gazdagsága, hatalma áll előttünk, akkor is azt kellene néznünk, min épült föl ez a nagyság?

Mióta a London jövőjét építő iskolákat látogatom, jelenét föntartó intézményeit, gyárait, műtermeit ismerem, a multjának történetét olvasom a világ legnagyobb dolgozószobájában, a két millió kötetet tartalmazó British Muzeumban, azóta a jövőre irányuló, a jelenben lefolyó s a multban végbement tettekből a többek közt egy nagy tény bontakozik ki előttem, mint egyik magyarázata az angol középosztály nagy vagyonosságának, folytonos erősödésének s az államra való nagy fontosságának. Nem az ország vagyonosságát említem, annak százele más oka is van; de hogy a középosztály erőre, vagyonra nézve igazán törzse, derekrésze a nemzetnek, annak egyik nagy titka ez: az angol nemzet az összes jóra-

való foglalkozások között nem ismer urnak való és nem urnak való pályát. — Nagy vívmány az is, ha egy országban az uri pályákat nem zárja el a társadalmi előtétlet az alsóbb osztályok elől, de az egyensúly csak úgy volna teljes, ha viszont ugyanez a társadalmi előtétlet a praktikus pályákat nem sánczolná el az uri osztályok elől.

Hogy ezek az ósdi sáncok mily diadalmasan le vannak rombolva Angliában, mutatja a munkának az a nagy megbecsülése, mely itt mindenből kiviláglik. Minél többet gondolkozunk, annál jobban nő előttünk annak fontossága, hogy egy ország középosztályának apró alosztályai ne ismerjenek urias, vagy nem urias pályát, hanem csak urias kötelességtudást és nem urias kötelességtudást. Ennek nagy következménye az lesz, hogy minél műveltebb osztályok lépnek a praktikus pályákra, annál jobban emelik a foglalkozás színvonalát, azonfelül a kenyérpályák révén hamarabb és bővebben jut pénz éppen ama jobb családokba, hol a pénz a köteles reprezentálás miatt még szükségesebb, mint az egyszerűbb osztályokban.

Természetesen, a pályák egyenlőségéhez nagy történelmi korokon át juthatni csak el. Egy országból sem hiányoztak azok az apák, a kik a klasszikus költőkkel hiába

küzködő fiaiknak jövőjét így bénították meg: „Ha te ilyen szegényt hozol rám, én is meg szegényitlek, meg én! Kereskedőnek adlak, vagy iparosnak.” — Hány szárnyaszegett ifju pályájáért felelős egy ilyen mondás! — Mert az a fiu akkor a szegénytől való feltében csak bukácsol tovább a felső gimnáziumi, egyetemi vizsgákon, vagy, ha csak ugyan más pályára adják, azt hiszi, hogy ez nem egyéb, mint száműzetés az uri sorból.

Megvolt ez a fölfogás mindenütt, Angliában is. Még Anna királynő és György idejében is, de az eredménye egy vagyontalan és dologtalan, sok ósu és sok adósságu gentry-osztály volt. Hanem ez a tanulság elég is volt egyszer s mindenkorra nekik s azóta lépést tart egymással fokozódásban a csak látszólag ellentétes két dolog: a tudományos műveltség és a praktikus munkának megbecsülése. — E kettős haladást semmi sem tártja elénk jobban, mint a mai teknikai nevelés. Hogy az ilyen czélú iskolák három legkiválóbbja, a londoni Northampton Institute, a South Western Polytechnic, és a School for Arts and Crafts, igazi palotákban vannak elhelyezve, melyekben az évtárás óriási unnepekégek közt folyik le, nem ritkán a királyi család tagjainak jelenlétében, ennek oka nemcsak az, hogy a város évenként másfél millió koronát áldozhat a tekuikai nevelésre, hanem az is, hogy a

ség, mert érezték, hogy kegyetlen vesszőfutásban lesz részük, amely feltevésben nem is csalódtak.

A miniszterelnök mindenekeelőtt konstata, hogy a fölriratnak azokra a kérdésekre kell kiterjeszkedni, amelyek a kormány-programmban foglalt feladatok végrehajtására vagy előkészítésére vonatkoznak. Az adóreform dolgában utalt régebbi programjára, amelyben benne vannak mindazok az intézkedések, melyek az alsóbb néprétegek sorsának javítására szükségesek. Ami az egyházpolitikát, illetőleg az 1848. évi XX. t.-cz. végrehajtását illeti, arra nézve két szempont tartandó szem előtt; egyik a felekezetek között az aránytalanság lehető kiegyenlítése, másik a szükséghez mért államsegély.

A nemzetiségi gravamenek nem alaposak és nem jogosultak, mivel törvényeink minden panaszra biztosítanak jogorvoslatot. A nemzetiségi képviselők az új korszak alatt ritka előzékenységekben részesültek s azt fenyegetésekkel és invektívákkal viszonzták és oly hangot használtak itt, amely a magyar parlamentben eddig ismeretlen volt. A magyarságot becsmérelték, politikai hivatottságát kétségbe vonták; s azonfelül egyenesen az agentprovokatórök szerepére vállalkoztak, midőn a nagy függetlenségi pártot gyanúsításokkal és gáncsoskodással beugratni próbálták az egyenetlenkedésbe éppen akkor, amikor politikai és gazdasági érdekeink megvédelmzésére minden erőnk egyesítésére szükségünk van. Hazafiságot és testvériséget emlegetnek itt a nemzetiségiek, a perifériákon pedig a gyűlölet és izgatás magvát hintik.

A szociális kérdésekre térve, kimutatja, hogy még egyetlen kormányprogram sem tartalmazott olyan gazdag reformanyagot, mint a mostani kormány programja.

Kifejti, hogy a jogállam és a nemzeti állam között ellentét nincs. Mi egy történelmi multtal bíró és történelmi jogalapon fejlődött nemzet vagyunk, ezt és ennek konzekvenciáit letagadni és ignorálni nem lehet. Jogosult, hogy mi ez állam magyar nemzeti jellegét akarjuk megővni s az egységes magyar állam eszméjét általános uralomra akarjuk emelni, de ez nem teszi azt, hogy a nemzetiségek nyelvét és kulturáját el akarjuk nyomni; ellenkezőleg, állami támogatásban is részesítjük azt.

Behatóan kritizálta még a nemzetiségiek követeléseit és magatartását, miközben az egész Ház lelkes tetszésnyilvánításai kísérték magas színvonalon mozgó zseniális fejtegetéseit.

Uj iskola.

— Ismerteti L. I. —

I.

A pedagogia története tanúsítja, hogy nincs korszak, amelyben az emberek a nevelés irányával, módjával, főképpen pedig eredményeivel meg volnának elégedve. Minden korszakban felhangzik a panasz a nevelés ellen. Laikusok és pedagógusok egyaránt éles bírálatot mondanak koruk neveléséről s koruk iskoláiról. Ebből az elégedetlenségből fakad a javításra való törekvés.

A neveléssel való elégedetlenség s az ebből fakadó reformtörekvések szoros összefüggésben állnak a világnézetnek, a kultúra tartalmának és a szociális viszonyoknak a változásával.

A nevelésről való felfogásnak is meg kell változnia, ha megváltozik a világfelfogás. A tanítás anyagának is meg kell változnia, ha változik a kultúra tartalma. Meg kell vál-

tozni azoknak a követelményeknek, melyeket a jó neveléshez fűzünk, ha megváltoznak a szociális viszonyok, s megváltoznak azok a föltételek, melyek az ember életének föntartását irányítják.

A mi korunk a forrongások és változások korszaka. Megváltoztak a gazdasági viszonyok és ezzel az élet föntartásának a föltételei, az élet küzdelmeinek a módjai. Megváltozott a világnézet, vagy legalább is változóban van. Megváltozott főképp az értékek megítélése. De megváltozott a kultúra tartalma is a tudományok-, s főképp a természettudományok óriási haladása következtében.

Mindezek a változások szükségképpen magukkal hozzák azt, hogy a jelenlegi intézmények, a jelenlegi iskola, a tanítás módja, s egész nevelésünk, ennek iránya és rendszere, éles bírálatban részesüljön.

A bírálatot a javításra vonatkozó javaslatok és kísérletek követték. Ezek során keletkezett az „Uj Iskola” Angolországban, a Rocester grófságban.

Ez az iskola lett mintája azoknak a modern reformiskoláknak, melyeket ismertetni óhajtok.

Az új iskola-típus érdemes arra, hogy vele behatóbban megismerkedjünk.

Ez az iskola mindenképp előtt nem csupán iskola, hanem nevelő-intézet. Ez a leglényesebb különbség a többi iskola, tanító-iskolák, és ezen iskolák között. Míg a többi iskolában a tanítás a fődolog, itt ez csak egyik tényező a növendék egész egyéniségének fejlesztésében.

A mai iskola ugyanis hű kifejezője a kor intellektualis irányának. Az oly iskola, mely minden gondját a tudomány terjesztésére, az értelmi képzésre fordítja, egy osztálynak, az intelligens osztálynak, érdekeit szol-

munkát még e réven is mintegy glóriával akarják körülvenni.

Itt a hol az egyetemek már a 13. század eleje óta fönnállanak, természetes, hogy elég hamar elkövetkezett az egyetemet végzett férfiak (és nők) fölös számban való volta. De vissza is tudtak idejében fordulni ez irányból, mert — tette hozzá Graham Wallas, a londoni tanügyi testület hatalmas elnöke, mikor ezekről beszéltünk — az angol szereti ugyan a tudományt, de inkább lenne keresett munkáju iparos, mint állás nélküli tudós.

S nekem úgy tetszik, hogy az angol ember szemében a családtagok keresni nem tudása és a családok pénztelensége még leverőbb látvány, mint a milyennek más látja, mert bárha azt miudenütt érzik, hogy a szegénység az egyedüli olyan teher, amely annál nehezebb, minél többen viselik, de ez általános emberi tudat mellett ott van az angolban is faji sajátosság az egyéni önérték határtalan megbecsülése és a nemzeti hatalomra törés. S mintha e kétféle fölfogás kristályosodnék ki egyik történetirójuk szavában: „Rendezett viszonyok közt élni, ez egyenlően emeli az egyén és az ország méltóságát és ez a jó családbeli emberre nézve szinte kötelesség, mert a hol születés és vagyon egyesülnek, ott várhat-

juk a lelkiileg előkelő ember nemes büszkeségét, az udvaroncznak szolgálai alázkodása és kegyelése helyett.”

A polgáriért áldozó ország s az ország jövőjén dolgozó polgárok iránt egyforma tisztelet ébred bennünk, ha például Chelsea-ben az ugynevezett Délnyugati politechnikumba lépünk, melynek főnöke, Tomliuson professzor, minden szakosztály épületszárnyából külön-külön tanárokat rendel ki vezetésemre s szívesen mondja, hogy a magyar tanügyi képviselőinek minden lehető módon örömmel lesz segítségére magyarázattal, tanácssal.

Ide már 10—12 éves korában is jöhet fiú, leány, de viszont ha 16—18 éves koráig próbálkozott is mással s aztán gondolta rá magát a dolgra, akkor sincs akadály annak, hogy országos híru tanárok vezetése alatt képzett vegyész, ötvös, fegyverkovács, ezüstműves, gyógyszerész, elektrotechnikus, építési rajzoló, mérnök stb. válhassék belőle.

A hol ennyi lehetőség van, hogyan huzódnék vissza onnan a legjobb osztály? A laboratóriumban két fiú áll egymás mellett egy-egy vegyítő-medence előtt. Az egyik egy gyárimunkás fia, a másik azé a miliomosé, ki nek vegyészeti gyárában az a munkás dolgozik.

Hogy ma már minden praktikus pálya

elég táplálékot ad az elmének, azt fényesen beigazolta a London Clerkemvell kerületében levő óriási Northampton Institute dijkiosztó ünnepe. A palota ugy tele van vendéggel, de a tantermekben, éppen a vendégek kedvéért, tovább folyik a munka s 15—20 perczig való rövid előadások vannak kísérletekkel, vetített képekkel. S egy-egy fiatal munkás olyan világos, tömör, szemléltető előadást tart például a szines fényképezésről, a porcelán- és üvegfestés korairól, stílusairól, azután a cseppfolyós levegőről, a negyedik meg a történelmi korok butortílusairól, hogy jóformán irodalmi essay számba mehetne.

Aztán jön a dijak kiosztása. S abban is a munka megbecsülése nyilvánul, hogy nemcsak a kerület polgármestere van ott teljes díszben, hosszú, redős bársonytalárral, ékköves aranylánczczal, hanem aki a dijakat kiosztja, az a Lord High Chancellor, Halsbury gróf, a lordok házában elnöke, a legfőbb bíró Angliában. Az ifjakhoz intézett szavainak értelme abban tömörül össze, hogy a világon előkelőség csak egy van: hasznosan élni.

Mikor a nyergesek, szíjgyártók jönnek, kiknek munkája folytán legujabban évenként nyolczvanezer korona marad az országban, mióta nem kell a díszszerszámokat Spanyol- és Franciaországból hozni; — mikor, mon-

SÁMSON JAKAB

Telefon 423.

uri szabó

Telefon 423.

KOLOZSVÁRT, Egyetem-u. 2.

Ajánlja dúsán felszerelt raktárát

honi, angol, scoth és francia különlegességekben

FÉRFI RUHÁK a legmodernebb szabászat alkalmazásával, saját műhelyében készítettnek.

12 49—105

Gyors és pontos kiszolgálás!

Gyors és pontos kiszolgálás

gálja első sorban. Ebbe az intelligens osztályba tartozni bizonyos előnyökkel jár, s ez osztállyal szemben az iparosok, kereskedők, munkások hátrányban vannak a közfelfogás szerint, még akkor is, ha anyagi tekintetben talán jobb a helyzetük. A közfelfogás pedig társadalmi viszonyainkban gyökeredzik. Ebből kifolyólag mindenki igyekszik az intelligens osztály keretébe bejutni, s ha ő maga már nem jutott bele, legalább fiát igyekszik oda beszorítani s ezzel neki biztosítani az előnyöket, melyekkel az u. n. intelligens pályákkal járnak. Innen a nagy tördülés az intelligens pályák felé, nálunk a gimnáziumok megostromlása, s az egyetemre való tördülés.

Az intelligens pályák felé való tördülés ellenszereül szolgál a követelmények emelése, a vizsgálatok megnehezítése. A követelmények emelése gát, de a gátak áthágásának nehézsége miú nagyobb erőfeszítéssel jár a tanulók részéről. Így keletkezik azután az egyoldalú túlterhelés.

Az új iskola nem törődik előítélettel s pályákkal. Elő akarja moztítani az ember természetes fejlődését, kellő harmóniában foglalkoztatva minden képességét, nem csupán értelmi erejét. Ezért nem iskola, melynek főfeladata a tanítás, hanem nevelő-intézet, mely az egész embert átveszi, s minden diszpozícióját fejleszti, minden testi és szellemi képességének fejlődését egyaránt előmozdítja.

Ezt a feladatot nem teljesítheti az oly iskola, melyben a tanuló csak néhány órát tölt naponként. Ezt nem végezheti el a legjobb tanterv sem. Az új iskola tehát egészen átveszi a gyermeket, s minden tényezőt a természetes fejlődés előmozdítása szempontjából szabályoz.

Mindenekelőtt a testi életet szabályozza,

s ezt szoros kapcsolatba és összhangba hozza a szellemi élettel.

Az új nevelő-iskola vidéken van. Nemesak a testi egészség szempontjából célszerűbb ez, hanem a szellemi nevelés szempontjából is. Már Herbart is azt mondja, hogy a vidék az igazi nevelő-iskola helye. A város tele van erkölcsi veszéllyel, folytonos izgalmakat ad a gyermek értelmének, képzeletének, s akaratának egyaránt. Vezessük vissza a gyermeket a természet ölére, hadd élvezze a természet üdítő hatását, test- és lélekedző erejét.

Minden ilyen iskola tehát egy-egy kisebb-nagyobb vidéki birtok. Az École des Roches például 25 hektárnyi területű birtok parkkal, fenyőerdővel s különböző földekkel. Folyó partján, országút mentén, három kilométernyire a legközelebbi várostól, Verneuil-tól, de táviróval és telefonnal ellátva. A birtokon van három lakóház, egy iskolaépület, kémiai laboratórium, asztalos-műhely, stb.

A tanulók és tanárok itt együtt közösen élnek oly módon, mint egy község polgárai. Ezért nevezik Abbotsholme-t iskola-államnak. Lietz is a maga intézetét szívesen nevezi államnak, s a növendékeket polgároknak. Ki akarja ez fejezni azt, hogy ebben a közösségben kell kifejlődni épen az együttélés folytán a szociális kötelességek tudatának, s ki kell fejlődniük mindazon erényeknek, a melyeket épen a társas együttélés fejleszthet ki. Ebben az intézetben ezeket a tanulók nem tanulás útján kívülről kapják, hanem a maguk lelkeben érzik önkénytelenül fejlődni, s így ezek nem kívülről rájuk aggatott ruhák, hanem velük együtt növekedett természetes tulajdonságok lesznek.

A vidéki jószágban így közösségben élő növendékseregnek mindenekelőtt biztosítva van természetes, egészséges testi fejlődése. Ezt a testi fejlődést nem gátolja meg az in-

tellektualizmus rovására túltengő szellemi munka. A napi életrend olyan, hogy az idő arányosan oszlik meg testi és szellemi munka, üdülés és alvás között. A nap 24 órája így van fölosztva: 10 óra alvásra, 5 óra szellemi munkára, 5 óra testi munkára, testgyakorlatra, művészetre, 4 óra étkezésekre, fürdésre, nyugvásra, stb. Hetenként egy szabad délután kirándulásokra (gyalog vagy kerékpáron), egy szabad délután pedig hangverseny, társasjáték, irodalom, vagy más hasonló szórakozásra. Hetenként egy óra iskolai parlamentre. Minden negyedik héten vitatkozás. Negyedévenként egy egész nap szabad vándorlásra, ipartelemek látogatására, kerékpárkirándulásra, stb.

A testi fejlődésnek tehát kedvező az intézet egész életrendje. Mindenekelőtt kellő idő jut az alvásra. Elegendő alvás első feltétele az egészségnek, s lehetővé teszi az igazi rugékonny szellemi munkát. A második a helyes és kellő táplálkozás. Az angol intézetekben pl. az első reggeli a következőkből áll: zabból (porridge) készült tejbe-kása, kakao, vaj, méz vagy gyümölcs-iz, sült hal, tojás. Az étkezéseknél általában a hús kis mennyiségben szerepel, ellenben tej, vaj, tojás bőven van mindig, s a tanulók annyit kapnak belőle, amennyi kell. Alkohol tartalmú italok egyáltalán nem szerepelnek.

A testi nevelés előmozdító a fürdés, mozgás, játék, munka.

A tanulók fölkelés után azonnal ülőfürdőt vesznek. Mindenkinek ágya alatt van kis fürdőkádja s fölkelés után ez az első. Ilseburgban a közeli Ilse folyóban fürdenek, ahol a folyó mesterséges töltésről zuhan le. Ezt némelyek még télen is megteszik, mikor a leelőg jégcsapokat előbb le kell tördelniük, hogy fürdőkessenek.

Azután 10 percnyi futás következik. Ez

dom, ezek lépnek elő, az ország első jogtudósa, a háromszázezer korona évi díjjal fizetett bíró azt mondja: én, mint magam is régi szijgyártó . . . stb. Harsogó éljen zúg vissza rá, nemcsak az ő czéhbellei részéről, de a reugeteg csarnok minden zugából. Igen, Anglia, a szabad kereskedés előhvezosa, szokásaiban őrizi meg a czéhek emléket. Hogy az iparosok, kereskedők mik voltak fontosságra nézve, azt ezer emlék őrizi. Az ő városrésztükbe, a Citybe való belépésre, a király forma szerint ma is engedelmet kér évenként; vaskeztys, kürtös fullajtár jelenti a király ottlétét, hogy a város első polgára engedelmet adjon.

A gyönyörű Tower-hidat a városnak ez az egy kerülete, a City építtette azokból a felgyülemlett kamatokból, melyek tőkéjét régi polgárok helyezték volt el az akkor még egyetlen hidnak, a London Bridgenek jókarban tartására. — És végre ott van az angol bank. Az, amelyről azt szokták mondani, hogy: „ha bukik a bank, bukik Angolország, ha bukik Angolország, bukik a világ”.

Ezt először a főnemesek, a trónhoz közel állók akarták megalkotni. Nem ment. Aztán a munka emberei fogtak hozzá és — ma a bank napi forgalma 48.544.798 fout, vagy körönében fejezve ki, huszonnégyezer annyi.

Hogy a kenyárpályák mit érnek, arra nézve ez a mult leczkéje. A jelené meg az, hogy a virilisták közt minden negyedik név, mely milliókkal szerepel, jó, régi, gentry-család neve bár, de például lentermelő, hámosos, butorgyáros, teaulttvetvényes stb.

A muzeumban pedig olvasom néha a régi, feudális Anglia történetét. Micsoda rövidlátó kor is volt az, mikor az ősi vagyont elivó, elkoczkázó nemes ifjak sohasem gondoltak arra, hogy az ősök érdeme reánk nem a henyelés jogát, de a munka kötelességét rója. Pénzben is, hírnévben is csak az őskötől rájuk maradtonton tengődtek, de maguk nem szereztek egyikből se semmit. Olyan volt az egész nemesi világ, mint egy régi, dohos czinterem; a fegyvereket marta a rozsdá, a pergamenteket, a zászlókat a moly, a vagyont pedig emésztette az utód tétlensége. Még az a czimeres, ólomkarikás ablak is gátja volt a megújulásnak; — támadó hajnal üde szellője be nem hatolhatott tőle; — rajta átnézve pedig, olyan hazug színe volt a világnak. De aztán eljött az ujkor. A haladó Anglia ifju sarjának aczélos lépte alatt megdobbán a korhadó deszkapadló, a mint ez belép; sarkig tárja az ablakszárnyat, hadd ömöljön be ujtó levegő s verje föl a renyhe csendet a való élet diadalmas

zaja. Munka kell itt, hogy a régi fészkek, a régi név az legyen, a mi volt; nézzünk szembe az élettel, de a tekintetet ne az éjmadár hajnali fénytől bujó, félenken visszaforduló pillantása legyen, hanem a fiatal sasé, mely égő tekintettel néz a támadó nap elé. — S baj-e, ha régi a gerely, pallos, dárdá uj alakba öntve, pörölylyé, gépkerekké válik? Amugy egyre rozsdásabbra vált a henyéléstől, emigy egyre csillogóbb lesz a munka folytán. S hogy a kegyeletben nincs hiány, azt mutatja a szeretettel, hódolattal megőrzött, megszilárdított ősi fészkek.

S a jelenben élő utód, a „munka lovagja” bátran léphet oda a pánczélos lovagok képe elé e szavakkal:

— Más volt a mód bár, de lényegében azt tettem, amit ti annak idején: kötelességet teljesítettem. Ti megszereztétek a földet, én azt megtartottam. Hadi szekerek kerekéi helyett gépek kerekéi dübörögnek, igaz, de amannak nyomán halál támadt és pusztulás, emennek nyomán élet és fejlődés. S ha megnöveszttem az ősi vagyont, földet, nem teszem kiros robot kicsikarásával, hanem a magam munkájának közjóra adása árán.

KÉSZ NEMZETI SZINŰ ZÁSZZLÓK

ruddal, lándzsával, rojttal és bojttal felszerelve legelőnyösebb árban

Tángel József czég üzletében

NAGYENYEDEN szerezhető be.

testet ismét kellően fölhevíti, s az álmat végképen elűzi.

Mindebben a tanító is részt vesz. Futás után a kápolnában vagy a rét egy csöndes, hangulatos helyén elvégzik a reggeli ájtatosságot. Csak azután látnak a reggelihez. Reggeli után a tanulók megvetik az ágyakat, mindenki a magáét. Egy-egy hálószobában 8—10 ágy van. Minden szobának van az idősebb tanulók közül egy prefektusa. A francziák capitainenek nevezik. A növendéksereg általában kisebb csoportokra van osztva s a capitaine egy-egy ilyen csoport feje. Ő gondoskodik a maga csoportjáról, segít a kisebbeknek s felelős a rendért. Ez a rendszer különben az angol iskolákban nem új.

A takarítás után következik két-három leckeóra. Minden óra 45 percig tart. A szüneteket a szabadban töltik, legtöbbször játékkal. Azután jó a második reggeli. Majd ismét két-három leckeóra, ezután ebéd. Az ebédet is, mint általában minden ételt, lehetőleg a szabadban költik el. Az asztali áldást elénekelik. Ebéd után zenei előadásokkal, vagy költemények elszavalásával mulatnak. A német intézetekben már az ebéd második felénél fölolvass valaki. Ez a régi zárda szokása. Olvasnak Freitagtól (Bilder aus der deutshen Vergangenheit), Ebner-Eschenbachtól, stb. Ebéd után egy-egy tanítvány vagy egy-egy tanár előad valamit zongorán, hegedűn vagy szavalnak költeményeket, melyeket maguk választottak. A délután munkával és játékkal telik el. A fiúk munkához öltöznek, némelyek az asztalosműhelybe vonulnak, mások kimennek a kertbe ásókkal, kapákkal, vagy a szántóföldekre. Ismét mások építenek valamit, a minék szükségét előbb közösen megállapították, s aminek a tervét a geometriai órán kidolgozták.

A munkát szívesen, jó kedvvel és ambícióval végzik. Gyönyörrel szemlélik az eredményt. Az aratás, a gyümölcszedés, szénahordás valóságos ünnep.

A munka után játék következik, rendszeresen football vagy Rugby. Ez utóbbi abban különbözik a footballtól, hogy a labdát kézzel is megszabadogni. A capitaine rendelkezésének itt mindenki aláveti magát, tanár és tanuló egyaránt. A játék nem marad el, bármilyen is az idő. Esőben, hóban is játszanak.

Ezután megfürdönek s átöltöznek. Ekkor egy-két órai szellemi munka következik, akár leckeóra, akár csak ismétlés vagy előkészület a következő napra.

Minden héten van egy szabad délután is. Ezt tetszés szerint használják fel a tanulók kerékpározásra, műhelymunkára, fotografálásra, olvasásra, ki-ki hajlama szerint. Különösen ápolják a hosszabb kirándulásokat. Néha több napra terjedő vándorutat tesznek, sőt a nagy szünidőben egész hosszú utazásokat kerékpáron. Az ilsenburgi iskola 20 tanulója 1900. Franciaországba és Svájcba tett ilyen vándorutat.

Az időt hat órától az utolsó étkezésig zene, társas szórakozás, vagy a tanuláshoz való előkészület tölti ki. A napot az esti ájtatosság fejezi be. Ez nem mindig a kápolnában megy végbe, hanem gyakran künn a szabadban. A tanulók a tanár köré gyülekeznek a folyó partján, bokrok mellett, fák alatt. A nap leszáll, az esti hangulat szellője megcsapja a hallgatag csoport lelkét. Elhangzik a szép esti dal, egy korus, vagy vallásos choral. Ezután a tanár olvas valamit, ha nem is épen vallásos könyvet, de valami szívreható olvasmányt. Gyakran sötét este lesz, s még künn van együtt a kis csoport. Az áhitat perczei ezek. A ter-

mészet költészetét érzi mindenki. Egy-egy hangulatos dal, s azután szíves „jó éjszakát!” kívánva bucsúzik egymástól s a tanártól az ifjúság. Lefekvés előtt a reggelihez hasonló rövid fürdő, s fél óra mulva mély álomba merült az egész kis telep.

Vegyes hírek.

— **Lapunk mai száma 6 oldalon jelenik meg.**

— **Kinevezés.** Alsó-Fehér vármegye főispánja Molnár Géza vm. irnokot néhai Hegedűs Lajos helyébe alleveltárnokká nevezte ki.

— **Névmagyarosítás.** Löve Mór magyarigeni közigazgatási gyakornok belügyminiszteri engedéllyel Lengyel-re változtatta nevét.

— **A közigazgatási bizottság** f. hó 11-dikén gyűlést tartott br. Kemény Árpád főispán elnöke alatt. A főispán üdvözlővén a gyűlés tagjait, kérte őket, hogy támogassák nagy felelősséggel járó munkájában; ő a maga részéről örömmel és készséggel fog közreműködni a vármegye ügyeinek virágzásához. Csató János nyug. alispán válaszolt és biztosította ő méltóságát, hogy a bizottság tagjai lelkesen csatlakoznak melléje a vármegyei közügyek szolgálatában. Az alispáni jelentés szerint az ujonczállítás jó eredménnyel s mindenütt példás rendben folyt le. Megvizsgálta a vármegyei közkórházat, hol mindent rendben talált, valamint a verespataki főszolgabírói hivatalban is. Szomoruan emlékezik meg Hegedűs Lajos vm. alleveltárnok elhunytáról. A pénzügyigazgató jelentése szerint a múlt évi 3 millió 448 ezer kor. hátralekből s a múlt hó végéig előírt 766 koronából befolyt a múlt hó végéig összesen 283 ezer 550 korona. Az adókievítő bizottságok működnek; nyolcz körjegyző nem teljesítvén a jövedelmi pótdadó kivételét, költségükre p. ú. tisztviselő küldetett ki. A m. kir. államépítészeti hivatal ügyköriében a zalatnai felhőszakadás okozta rombolások kivételével az állami közutak rendben vannak; a megtámadott részek helyrehozatala folyamatban. A tanfelügyelő bejelentette a június havi vizsgálatok eredményét; a polgári iskolák vizsgáin személyesen elülkölt; részt vett a balászfalvi gör. kath. tanító-képző osztályvizsgáin; de a képesítő vizsgálatokra az idén nem ő, hanem dr. Siegescu budapesti áll. főgimnáziumi tanár küldetett ki miniszteri biztosul. A buzdi, túri és csufudi gör. kath. tanítók a magyar nyelv nem tudása miatt nyugdíjaztattak. A tanfelügyelő felterjesztést tett a miniszterhez, hogy a gör. kath. népiskolák homlokzatán néhol olvasható „Scola romana” a népiskolák jellegének törvényes megkülönböztetésében helytelenül lévén alkalmazva, mellőztessék. Csombordon Elek Lajos ev. ref. lelkész buzgósága folytán nyári menedékház nyílt meg, melybe 33 magyar és 31 román gyermek vétetett fel; fenntartási költségeire az Emke, a Kisegítő s egyesek összesen 442 kor. adományoztak. A közegészségügy kedvező volt; élve született 552 gyermek, meghalt 386 egyén. Az állategészség a sertésbetegség terjedése miatt kedvezőtlen. A nagyenyedi ref. és ág. ev. egyházaknak az alispán azon rendelete ellen beadott felebbezése, mely szerint a temető-tulajdonosok hullaházat építsenek, elutasított.

— **Tanárválasztás.** A Bethlen-kollégium El. ljárósága a következő tanévre

Beczó Gyulát és Dénes Ferenczet alkalmazta helyettes tanárokkul.

— **Megbízás.** Az erdélyi részek honvédsége részére szükséges őszi termény-szállítások elbírálásának tárgyalásához a kereskedelmi és iparkamara a bizalmi férfiakat kiküldte. Nagyenyeden az átvételnél a kamara megbízása folytán ifj. Winkler János fogja a bizalmiférfi tiszteket viselni.

— **Hús fogyasztási szövetkezet** működik egy pár hónapja Marosludason és pedig, a mint halljuk, jó eredménnyel. Felhívjuk reá a helybeli fogyasztási szövetkezet agilis titkáranak a figyelmét.

— **Jó tudni a csizmadiáknak,** hogy a honvédelmi miniszter a tordai ipari hitelszövetkezet csizmaipari szakcsoportjának a beszállított lábbelikért 2188 koronát kiutalt és hogy a tordai csizmadiák 1907. évre újból 2000 bakancs szállítását felvállalták. Tehát még is lehet pénzt kapni a bakancs csinálásból is.

— **A nagyenyedi ev. ref. egyházközség** képviselő-testülete folyó hó 15-én délelőtt 11 órakor a városház tanácstermében gyűlést tart. A gyűlésen fontos vagyoni ügyek fognak tárgyalatni.

— **Utóállítás.** A gyulafehérvári cs. és kir. 50-dik hadkiegészítő parancsnokság által kiadott értesítés szerint az utóállítás f. hó 20, 24 és 26-án tartatik meg Gyulafehérvárt.

— **Vakmerő betörés.** Folyó hó 8-ára virradó éjjel vakmerő betörés történt úzv. Hegedűs Gyuláné urnó lakásán. A konyháról a szobába vezető ajtón behatolva körülbelül 300 korona értékű ékszert vitt a tolvaj magával. A rendőrség ügyes és erélyes nyomozásának sikerült a tolvajnak nyomára akadni, őt vallomásra bírni és az egész bűnesetet összes részleteivel együtt tisztába hozni. Rácz Székely János 25 éves szentmihályfalvi fegyházviselt kereskedő-tanú, kinek Róza nevű leánytestvére Hegedűsnél volt szolgálatban, mialatt a család a sétatéri tennisz-estélyen volt, testvérétől a konyhakulcsot megszerezvén, a szobaajtót feltörte, az ékszereket elvitte s a sétatérrel szemben levő egyik telek kerítésébe rejtette. Az ellopott ékszer megkerült, a bűnügy a járásbírószág előtt van.

— **Hadászati útirányok.** A m. kir. kereskedelemügyi miniszter értesítése szerint cs. és kir. utászkatonai tiszttek a nyár folyamán megyékben a következő útirányokat fogják beutazni: 1. Brád, Abrudbánya, Topánfalva. 2. Abrudbánya, Zalatna, Magyarigen, Tövis, Balászfalva, Dicsőszentmárton stb. 3. Magyarigen, Sárd, Gyulafehérvár, Alsómarosvárada. 4. Balászfalva, Kiskapus. 5. Déce, Marosújvár, Dicsőszentmárton. 6. Torockó, Nagyenyed.

— **Iskolai zászlóalj Romániában.** Károly román király uralkodási jubileumának ünnepén azok a gyermek-zászlóaljok keltettek legnagyobb föltűnést, melyeket az összes falusi iskolák küldtek. Ez utóbbiak ugyanis katonailag vannak szervezve, s nemcsak teljesen föl vannak fegyverezve, de a lövésben s a katonai gyakorlatokban is kiképzik őket. Több falu iskolásgyerekei képeznek egy zászlóaljat s ezeknek katonai szervezete oly teljes, hogy még tábori kórházuk s egészségügyi csapatuk is van, dobóról, trombitáról és katonabandáról nem is szólván. Ez intézkedéssel azt remélik elérhetni az illetékes körök, hogy a sorhadi szolgálatot annak idején tetemesen le lehet majd szállítani. Több gimnázium is el van látva fegyverekkel s meg van náluk honosítva a czellővészet.

SZERKESZTŐSÉG:

Dr. Garda Kálmán, Török Bertalan, Dr. Varró László.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru gyár részv. társ.

50 ÉVI SIKER!

ESZÉKI ARCZENŐCS ÉS ESZÉKI SZALVATOR-SZAPPAN

eltávolítja a szeplőt,
májfoltot és a bőr
összes tisztátalan-
ságát.

○○○

Valódi csakis a

Dienes J. C.

Szalvator gyógytáraból
ESZÉKEN, Felsőváros.

1 tégely eszéki arczenőcs ára 70 f. és 1 kor.
1 drb Szalvator-szappan " 1 korona.
1 tégely kézi paszta " 1 kor. 20 fill.
Lyoni rizspor kis doboz " 1 korona.
" nagy doboz " 2 korona.

Ezen ozikkek minden ártalmas alkatrósztól mentek
és megfelelnek tökéletesen a 71012. sz. B. m.
rendeletnek. 107 8-10

Főraktár Budapesten:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerháza
VI., Király-utca 12. és Andrássy-út 29.

HIRDETÉSEKET
legjutányosabban vesz fel
kiadóhivatalunk.

FOGORVOS
PERL JÓZSEF

American Dentist

Nagyenyedre érkezett. Rendel
a „Két Hattyu“ szállodában
7. szám alatt d. e. 9-12-ig,
d. u. 2-5-ig.

Itt tartózkodik néhány napig.

166 1-?

NAGY JENŐ

szájpád nélküli műfog-spezialista
KOLOZSVÁRT, Wesselényi M.-u. 6. sz.

Készít szájpádnélküli ter-
mészethűen szilárdan álló fogakat
16 koronáért.

50-104

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, görcs és más ideges álla-
potban szenved, kérjen iratot, ingyen és
bérmentve kapható a szab. Hattyu gyógy-
szertár által Majna-Frankfurt. 685 42-52

Értesítés.

Van szereném a n. é. közönség tudomására hozni,
hogy a kedvező feltételű kölcsönnyújtása és előzékeny
eljárása révén kitünő hírnevű

Nagyszebeni földhitelintézet

részéről Kolozs és több szomszédos megye területére

ingatlan jelzálog kölcsönök
„kizárólagos ügynökségével“

bizattam meg.
Ebbeli működésomban legkedvesebb kötelességem,
hogy a bizalomteljesen hozzám forduló feleknek a
lehetőségig gyors és költséget kímélő eljárással szol-
galtatásra legyek.

Bárminemű felvilágítással, utbaigazítással készsége-
sen díjmentesen szolgálak.

Különös előnye eljárásomnak, hogy minden kölcsön-
vevő bármily elhanyagolt birtok- és teher viszonyai
veglegesen rendeztetnek.

Egyidejűleg óva intem a n. é. közönséget akár hely-
béli — akár budapesti — vagy vidéki pénzközvetítő
esabító hirdetéseknek vagy „szaladó ügynököknek“, —
amelyek ilyenemű jelzálogkölcsönt pénzüzetek közvet-
len megbízását nem igazolják — fel nem ülvi, mert
ezek eljárása teljesen megbízhatatlan, időt vesztő és min-
den esetben, akár eredményes akár nem, terhesen
költséges. 22 24-26

Teljes tisztelettel

Erdélyi erdő-faanyag és bányaugynökség.
Gombos Benő Kolozsvár, Malom-u. 16. sz.

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár részv.-társaság Nagyenyed.

Dobozárúhágyár. Könyomda. Litografiai és vonalzó műintézet.

Mindennemű **DOBOZÁRUT** (Cartonnage) u. m. egy-
szerű és hajított dobozokat gyógyszerészek, cukrászok, kereskedők és gyárosok
részére kisebb árucikkek jutányos és ezélszerű csomagolá ára olesó áron szállit.

Műveket, folyóiratokat, hírlapokat, körleveleket, képes árjegyzékeket, levélpapirokat, falragaszokat,
meghívókat, s mindennemű kereskedelmi és ipari nyomtatványokat, póstacsomagozimkéket, pecsét-
jegyeket, czimkéket, ragjelzékeket, porkapszulákat, papirzacskókat, kötözópapirokat és mindennemű
gyógyszerészeti nyomtatványokat készít könyv- és könyomdai, valamint dombornyomásban, olesó árban,
szép és izlése kiállításban.

Nagyenyedi kisegítő takarékpénztár r.-t.

Alaptőke: 300.000 kor. Tartalékalap: 157.000 kor.

Előnyös kölcsönt ad betáblázásra, megfelelő kezességre, értékpapírokra, sorsjegyekre, jöhető pénzüzetek részvényeire.
Vásárol és elad értékpapírokat.
Letétbe elfogad értékpapírokat, sorsjegyeket, értékeket kevés őrzési díj mellett.
Idégen kölcsönöket a legelőnyösebben konvertál.
Váltókat az összeg nagysága szerint 5 $\frac{1}{2}$ %, 6%, 6 $\frac{1}{2}$ % mellett, kereskedelmi váltókat pedig 6% mellett számítol le.
Betéteket 4 $\frac{1}{2}$ % kamattal fogad el.

Nyitva áll hétköznap d. e. 9—12, d. u. 3—4 óráig.

19 54—104

CSEKÉLY HAVI RÉSZLETFIZETÉSRE

ajánlunk kitűnő szerkezetű
grammofonokat és fonográfokat, hegedűket és egyéb vonós hangszereket, cimbalmodokat, cziporákat és harmonikákat
valamint sok más hangszert.

AUFRECHT ÉS GOLDSCHMIED
hangszerosztálya

Budapest, VI., Andrassy-út 17.

Gazdagon illusztrált hangszerárjegyzék
— kívánatra ingyen és bérmentve.

Csak **SICULIA** névvel ellátott üvegek valódiak.

161 15—20 **A MÁLNÁSI**

„SICULIA”

FORRÁS-VIZ

a sós savanyuvizek királya.

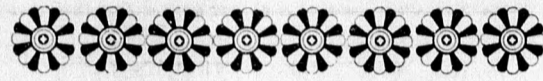
Sziklarétegeken át furt
ártézi forrás.

A gyomorégést rögtön megszünteti. Páratlan étvágygerjesztő. Azonnal ható különlegesség a gége, tüdő, torok, gyomor, vese, hólyaghurutos bántalmak ellen. Korányi, Kéthly, Tauszk, Regler, Nuričan József tanár urak szakvéleményei a MÁLNÁSI „SICULIA” forrást a kontinens legdúsabb természetes alkalis sós savanyuvizének m. ösítik.

Magyarországi főraktár:

BRÁZAY KÁLMÁN
BUDAPEST, József-körút 37.

Kapható minden gyógyszerárban, drogéria és fűszerkereskedésben.

Első Alföldi Cognacgyár Részvénytársaság és Szeszfinomítógyár
— **KECSKEMÉTEN.** —

Ajánlja:

Baraczk-palinka
Baraczk-cognac
Baraczk-eréme

Kecskeméti keserű
Kecskeméti gyomorkeserű
Kecskeméti gyógykeserű

Tulipán-likőr, Tulipán-cognac,
Jéglikőr, 48-as likőr,

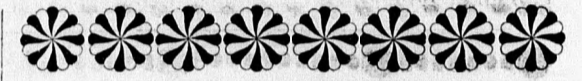
Porth-Arthur-keserű
Porth-Royal-rum
Kecskeméti vidító

Influenza elleni likőr
Cake-Walke likőr
Malakoff és Mogador

különlegességeit. 15—40

Vezérképviselő: **SZIGETI SAMU, TORDA.**

Kapható mindenütt!

BALLA BÉLA

első rangú előnyösen ismert
friss hús- és finom hentesárú-
különlegességek üzletében zsir-
szalonna nagyban és kicsiny-
ben található.

HÚSÁRAK:

Marhahús 1 kg. 1.28, 1.36, 1.44 fill.
Borjuhús „ 1.12, 1.36, 1.44 fill.
Sertéshús „ 1.36, 1.60 fill.
Juhús „ 96 fillér.

FIGYELMES ÉS HIÁNYTALAN KISZOLGÁLÁS!
8 54—105

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságú Portland-Cementet ajánl olcsó áron a

Brassói Portland-Cement-

gyár, Brassóban. Nagyenyeden kapható Klemm Pál úrnál Szentkirály-utca 128. sz.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru gyár Részvénytársaság könyvnyomdájában Nagyenyeden.